KHS Libereckého kraje
KRAJSKÁ HYGIENICKÁ STANICE Libereckého kraje se sídlem v Liberci
Husova 64, 460 31 Liberec 1, P.O.Box 141, tel. 485 253 111, sekretariat@khslbc.cz
ID nfeai4j, IČ 71009302

V Liberci dne 09.09.2020

Č. j.: 18694/2020
Sp. značka: S-KHSLB 14772/2020
Počet listů/příloh: 3/0

Žádost o informace dle zákona č. 106/1999 Sb. - [redacted]

Ve své žádosti, doručené Krajské hygienické stanici Libereckého kraje se sídlem v Liberci (dále „Krajská hygienická stanice") dne 15.07.2020 pod č.j. KHSLB 14772/2020, žádá [redacted] (dále „žadatel"), o poskytnutí níže uvedených informací na základě zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů:

1. Proč nám např. marmeláda (či jiné zabalené potraviny) po otevření začne časem plesnivět?
2. Kdy je ještě bezpečné odstranit jen plesnivou část potraviny, a kdy už bychom ji měli celou vyhodit?
3. Netýká se asi přímo mykotoxinů – Jak na naše zdraví působí plísně např. na zdech v bytě?
4. Jaká jsou opatření při výskytu svrabu v lůžkovém zařízení?
5. V zaměstnání v kancelářském provozu průmyslového podniku došlo k onemocnění jednoho pracovníka salmonelózou, ostatní zaměstnanci mají obavy, že by se mohli od něho nakazit a neví na koho se obrátit.
6. Může v gynekologické ordinaci hygienická stanice zakázat resterilizaci zdravotnických prostředků, konkrétně gynekologických zrcadel?
7. Dobrý den, prosím o upřesnění správného postupu při dezinfekci jícnové sondy. Provádíme buď dvoustupňovou dezinfekci (na ambulancích) nebo vyšší stupeň dezinfekce (na operačním sále), dle platné legislativy pro ošetřování endoskopů. Dle výrobce endoskopů postupujeme nesprávně a nedodržujeme doporučení výrobce, který vyžaduje provádět pouze jednostupňovou dezinfekci a poukazuje na to, že jícnová sonda mezi klasické endoskopy nepatří a námi prováděný postup poškozuje povrch sondy a zkracuje její životnost. OOVZ vyžaduje provádění dvoustupňové dezinfekce nebo vyššího stupně dezinfekce. Je toto řešeno nějakým zvláštním předpisem?
8. Jaké kroky byly podniknuty v rámci systému připravenosti na vysoce nakažlivé nákazy v ČR? Za jak dlouhou dobu po vypuknutí epidemie 2014-2015 došlo k zavedení protiepidemických opatření v ČR? Jak rychle byla přijata preventivní opatření v ČR? Jak vysoká byla respondence příletových karet na letišti Václava Havla v Praze?
9. Může dítě, u něhož bylo diagnostikováno onemocnění Molluscum contagiosum a je v péči dětské lékařky navštěvovat mateřskou školku a jaká režimová opatření je nutné v mateřské školce přijmout?
10. Vzteklinou nakažená lesní zvířata mohou také ohlodávat houby nebo je potřísnit svými slinami. Zajímá mě, jestli se touto cestou může nákaza přenést na člověka. Tedy tak, že houby

jsou přineseny domů, očištěny a normálně tepelně zpracovány. Konzumace syrových hub přímo v lese by asi byla nebezpečná.

Problematika klíšťat

- Měla letošní mírná zima vliv na aktivitu klíšťat?
- Kolik případů jste zaznamenali v letošním roce (Klíšťová encefalitida – KE i Lymeská borelióza – LB) na Opavsku?
- Využívají lidé možnost očkování proti klíšťové encefalitidě?
- Jak si vybrat účinný repelent?

K žádosti sděluje Krajská hygienická stanice následující:

Ad 1.

Plísně jsou druhy hub, které vytváří mnohobuněčné vláknité struktury a pokrývají povrchy jemným bílým nebo barevným podhoubím (mycelium). Jsou to mikroskopické vláknité houby, rozmnožující se výtrusy (tzv. spory), které jsou lehké a dobře se přenáší. V důsledku toho mohou snadno kontaminovat různé povrchy, předměty, potraviny. Při napadení potraviny kromě vzhledu mění plísně také jejich strukturu. Napadené jídlo často změkne a změní barvu. Plesnivé potraviny také mají zvláštní chuť a často zapáchají. I když plíseň vidíme pouze na povrchu napadené potraviny, kořeny hub jsou prorostlé do hloubky. Plísně (houby) pro správný růst potřebují dostatek vlhkosti a nějakou organickou hmotu, na kterou se mohou uchytit, takže potraviny pro ně představují dokonalou živnou půdu. Existuje tisíce různých druhů plísní a nachází se všude kolem nás.

V potravinách (původně konzervovaných teplotou, popř. konzervačními látkami), tedy i v marmeládě po jejím otevření se mohou plísně objevit tehdy, pokud došlo ke kontaminaci potravin jejich sporami a jsou splněny podmínky pro jejich růst a případně pro produkci toxinů (vhodná teplota, vlhkost, vodní aktivita potraviny, přístup kyslíku, čas…).

Ad 2.

Plísní napadené potraviny se likvidují vždy celé. Některé plísně produkují zdraví škodlivé látky zvané houbové jedy (mykotoxiny). Tyto látky mohou vyvolávat závažná onemocnění i smrt, v závislosti na požitém množství kontaminované potravy, délce expozice a věku a celkovém zdravotním stavu dotyčné osoby. Akutní otrava mykotoxiny se projevuje zejména trávicími potížemi, jako jsou zvracení či průjem. V závažných případech může dojít i k akutnímu selhání jater. Dlouhodobě mykotoxiny způsobují zhoršení funkce imunitního systému a mohou se podílet i na vzniku některých druhů rakoviny. Jedním z nejčastěji se vyskytujících mykotoxinů je látka zvaná aflatoxin. Tyto mykotoxiny patří mezi nejnebezpečnější. Stejně jako většina mykotoxinů je i aflatoxin termostabilní (tedy nedochází k jeho zničení při vysoké teplotě), takže může přežít v potravinách i poté, co projdou průmyslovou výrobou.

Ad 3.

Plísně jsou mikroskopické houby, které rostou všude tam, kde je dostatek vlhkosti. Uvnitř budov mohou plísně růst a rozmnožovat se na zdech nebo i předmětech. Viditelné porosty těchto mikroskopických hub jsou doprovázeny zvýšenou koncentrací spor plísní v ovzduší. Plísně patří k významným faktorům, které mohou velmi negativně ovlivnit zdraví člověka zejména z hlediska jejich podílu na vzniku celé řady alergických a mykotických onemocnění. Spóry mikromycet jsou závažnými alergeny ve vnitřním ovzduší budov. V závislosti na koncentraci spor plísní v ovzduší může dojít k alergickému onemocnění včetně astma bronchiale. Některé spóry plísní obsahují také mykotoxiny. Ty mohou vyvolat akutní toxickou reakci a mají mutagenní, teratogenní, karcinogenní a estrogenní efekt. Při růstu plísně produkují těkavé organické látky, některé z nich

člověk vnímá jako plísňový zápach. Tyto látky mohou poškozovat sliznice dýchacích cest, dráždí oči, v nose a krku, způsobují bolesti hlavy a podráždění pokožky.
Touto problematikou se blíže zabýval Státní zdravotní ústav a zveřejnil k ní některé materiály, které lze najít na jeho webových stránkách, jako např.:
http://www.szu.cz/uploads/documents/chzp/ovzdusi/Vnitrni_ovzdusi/VYHODNOCENI_ZDRAVOTNIHO_RIZIKA_VYSKYTU_PLISNI_V_BYTECH_ODBORNE_STANOVISKO.pdf

Ad 4.
Opatření při výskytu svrabu na lůžkovém oddělení si v souladu s indikovanými epidemiologickými kritérii, zvláště se zohledněním cesty přenosu, stanovuje a zajišťuje dle specifických podmínek a potřeb poskytovatel zdravotních služeb v souladu s § 15 a 16 zákona o ochraně veřejného zdraví. Základní opatření spočívá ve striktním dodržení bariérového ošetřovatelského postupu s nemocným jako individualizování osobních pomůcek, bariérový způsob ošetřování, správná manipulace s použitým prádlem a oděvy při výměně prádla a používání osobních ochranných pomůcek, vyprání a vyvaření veškerého osobního, ložního prádla včetně ručníků nebo alespoň jeho důkladné přežehlení žehličkou nastavenou na nejvyšší teplotu, skladování věcí, které není možné vystavovat vysoké teplotě, po několik dnů (3-7) v uzavřených plastových pytlích, případně jejich vystříkání vhodným insekticidním prostředkem dle pokynů výrobce (PIF PAF, BIOLIT P2000, FAST PL, PERIPEL 55), důkladné vyluxování postelí, rozložení matrací, jejich vystříkání insekticidním prostředkem, zničení krémů, mastí nebo lotionů užívaných pacientem (roztoči v nich mohou přežívat až 7 dní).

Ad 5.
Salmonelóza je označení pro akutní průjmová bakteriální onemocnění způsobovaná netyfoidními bakteriemi rodu Salmonella. Jedná se o bakteriální gastroenteritidu, nejčastějším původcem je ve střední Evropě Salmonella enteritidis. K nákaze u lidí dochází alimentární cestou kontaminovanými potravinami, které nebyly před konzumací dostatečně tepelně zpracované, např. měkké salámy, sekaná, tlačenka apod., anebo při jejich přípravě (majonézy, zmrzliny, pomazánky atd.) nebyly dodrženy technologické postupy inaktivující patogeny. Přímý přenos salmonely z člověka na člověka je nepravděpodobný, mohl by se uplatnit jen při hrubých závadách v osobní hygieně. Pokud tedy budou v daném kolektivu dodržována základní hygienická opatření, nemusí se zaměstnanci případné nákazy obávat. S případnými dotazy se lze obrátit buď na svého ošetřujícího lékaře či na příslušnou krajskou hygienickou stanici.

Ad 6.
Gynekologická zrcadla jsou buď jednorázovým, nebo opakovaně používaným zdravotnickým prostředkem. Podle toho se s nimi musí v souladu s platnou legislativou zacházet. Tuto problematiku upravuje v souladu s § 17 odst. 1 zákona o ochraně veřejného zdraví vyhláška č. 306/2012 Sb., o podmínkách předcházení vzniku a šíření infekčních onemocnění a o hygienických požadavcích na provoz zdravotnických zařízení a ústavů sociální péče, ve znění pozdějších předpisů, a to zejména ve své příloze č. 3 písm. p) ve vztahu k jednorázovým zdravotnickým prostředkům, které se dle tohoto ustanovení **nesmí opakovaně používat** ani po jejich sterilizaci, a případně v příloze č. 4 této vyhlášky z hlediska provádění dezinfekce, sterilizace a vyššího stupně dezinfekce u opakovaně používaných zdravotnických prostředků.

Ad 7.
Jak vyplývá i z přílohy č. 3 písm. p) vyhlášky č. 306/2012 Sb., opakovaně používané zdravotnické prostředky se dezinfikují, čistí a sterilizují podle návodu výrobce. Požadavky pro výkon a kontrolu dezinfekce, sterilizace a vyššího stupně dezinfekce jsou pak upraveny v příloze č. 4 této vyhlášky.

Ad 8.
Vláda České republiky stanovila ve svém usnesení ze dne 25.10.2011 č. 785, o Národním akčním plánu České republiky pro případ vzniku události podléhající Mezinárodním zdravotnickým předpisům (2005), realizační opatření, z nichž vychází systém připravenosti na vysoce nebezpečné nákazy pro Českou republiku. Protiepidemická opatření jsou přijata bezprostředně u podezření na jakoukoliv infekční nemoc, nejenom u vysoce nakažlivé nákazy. Systém je nastaven tak, že v případě výskytu podezření na nebezpečné nákazy putuje rychlá informace epidemiologovi a hlavnímu hygienikovi a okamžitě se aktivuje systém, během něhož se realizuje transport osoby do příslušného zdravotnického zařízení, jeho izolace a poskytnutí adekvátní léčby. Současně jsou přijata karanténní opatření v ohnisku nákazy, zahrnující mimo jiné vyhledávání kontaktů nákazy.
K otázce týkající se respondence příletových karet na letišti Václava Havla pak Krajská hygienická stanice sděluje, že s ohledem na zákonem o ochraně veřejného zdraví jí vymezenou územní působnost (§ 82 odst. 1 a příloha č. 2 tohoto zákona) nezpracovává příletové karty z tohoto letiště a není jí tak známa výše respondence příletových karet v letech 2014-2015. V tomto lze odkázat na webové stránky Hygienické stanice hlavního města Prahy, která se k této otázce vyjádřila na níže uvedeném odkazu:
http://www.hygpraha.cz/dokumenty/jake-kroky-byly-podniknuty-v-ramci-systemu-pripravenosti-na-vysoce-nakazlive-nakazy-v-cr-2292_2292_146_1.html

Ad 9.
Onemocnění Molluscum contagiosum je běžné poměrně snadno nakažlivé benigní onemocnění kůže (vyvolané virem poxvirus). Infekce vniká do kůže při přímém kontaktu, například dotykem s těmito projevy u další osoby, případně prostřednictvím kontaminovaných předmětů, např. ručníky a oděvem. Velmi často se dostává infekce do kůže při koupání na koupalištích a bazénech, pokud je voda infikovaná tímto virem.

V případě tohoto onemocnění je vždy třeba řídit se pokyny a doporučeními ošetřujícího lékaře. Návštěva mateřské školky dítětem nemocným tímto onemocněním není vyloučena. Nicméně při návštěvě školky je vhodné bránit případnému přenosu na další děti. Je zejména třeba dbát na důsledné dodržování osobní hygieny, vyčlenit ručník pouze pro toto dítě, případně mu dát k použití jednorázové ručníky, dbát na používání pouze osobního oblečení a ložního prádla pro toto dítě. Taktéž by nemocné dítě nemělo navštěvovat bazén či saunu.

Ad 10.
ČR je od roku 2004 považována za „Rabies-free" (v ČR se vzteklina nevyskytuje). V ČR se lze setkat s importovanou vzteklinou nebo se vzteklinou po kousnutí netopýrem. Vzteklina u netopýrů je ale poměrně specifická, proto případný zjištěný výskyt netopýra se vzteklinou nemá vliv na označení Česka jako země vztekliny prosté. Vzteklina se přenáší kontaminací rány infekční slinou nakaženého zvířete. K nakažení člověka přes houbu potřísněnou slinami nakaženého člověka by dojít nemělo, a to i s ohledem na to, že tepelnou úpravou se virus zničí.
Níže jsou uvedeny některé odkazy, které se problematikou vztekliny zabývají.
https://www.ockovacicentrum.cz/cz/vzteklina
https://www.wikiskripta.eu/w/Vzteklina
https://www.ockovani-zahranici.cz/vzteklina-a-ockovani
http://www.khszlin.cz/wcd/pages/extranet/organizacni-struktura/odbor-protiepidemicky/infekcni-onemocneni/vzteklina/lyssa_vztek.doc
https://www.nzip.cz/clanek/55-vzteklina

Ad Problematika klíšťat

- Predikce aktivity klíšťat, kdy aktivitou klíštěte lze chápat podíl klíšťat, která jsou připravena k napadení hostitele, na celkové populaci klíštěte v dané lokalitě, vychází ze základní předpovědi počasí. Kromě zimních měsíců, kdy mrzne a země je pokryta sněhem, existuje neustále riziko, že chytneme klíště. V průběhu mírné zimy tak mohou být klíšťata v omezené míře a za určitých situací aktivní (relativně teplá zima a absence sněhové pokrývky). V průběhu sezóny se pak podíl aktivních klíšťat z jejich celkové lokální populace mění dle jejich vývojového stadia, a to jak dlouhodobě v průběhu celé sezóny, tak i podléhá krátkodobým mezidenním změnám, které jsou řízeny průběhem aktuální povětrnostní situace. Předešlá zima na aktivitu klíšťat vliv nemá.
  Aktivitu klíšťat po dobu sezóny měří Státní zdravotní ústav a lze ji najít na jeho webových stránkách na této adrese:
  http://www.szu.cz/tema/prevence/predpoved-aktivity-klistete-obecneho-na-uzemi-ceske-1
- Počet případů klíšťové encefalitidy a Lymeské boreliózy na Opavsku nespadá do územní působnosti Krajské hygienické stanice a ta proto tento údaj nemá k dispozici. Údaje o počtu případů rozdělených po krajích lze však nalézt na níže uvedeném odkazu na internetových stránkách Státního zdravotního ústavu:
  http://www.szu.cz/publikace/data/2020
- Jelikož Krajská hygienická stanice není příslušná k provádění očkování ani k distribuci očkovacích látek, nemá tak k dispozici údaje o míře využívání očkování proti klíšťové encefalitidě lidmi. V případě požadavku konkrétních dat je nutné obrátit se na příslušná očkovací centra, případně na ÚZIS (Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR - https://www.uzis.cz/, který sbírá a zpracovává statistická data ze zdravotnictví).
- Repelenty jako biocidní přípravky musí splňovat náležitosti a mohou být uváděny na trh pouze v souladu s Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 528/2012 ze dne 22. 5. 2012, o dodávání biocidních přípravků na trh a jejich používání. Veškeré informace o účincích a použití jednotlivých repelentů (tj. zda jsou určeny cíleně proti klíšťatům nebo proti komárům a okrajově i proti klíšťatům) jsou obsaženy v návodech k použití těchto biocidních přípravků. Výběr konkrétního repelentu s danou koncentrací účinné látky je také potřeba přizpůsobit plánované době pobytu ve venkovním prostředí s přihlédnutím k dalším faktorům jako vlastnostem, složení a aplikaci samotného přípravku, rychlosti odpařování a absorpci kůže, teplotě, v níž se pohybujeme nebo třeba pohybové aktivitě, kterou budeme vykonávat.

MUDr. Jana Pilnáčková
ředitelka sekce ochrany a podpory veřejného zdraví

Krajská hygienická stanice
Libereckého kraje
se sídlem v Liberci